

Aan: Vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat, Tweede Kamer

Van: Aart van Veller, oprichter Vandeboron

Betreft: Rondetafelgesprek over de Klimaattafel Elektriciteit

Datum: 28 maart 2019

De elektriciteitstafel is tot een ambitieus pakket aan maatregelen gekomen waarmee de sector 20,2 Mton CO₂ in 2030 reduceert. Als deelnemer van de sectortafel Elektriciteit ben ik zeer te spreken over de hoofdlijnen die zijn geschetst voor een toekomstbestendig elektriciteitssysteem: een toekomst waarin hernieuwbare energiebronnen voorzien in een substantieel aandeel van onze energiebehoefte en waarin de lokale opwekking van energie mede door burgers gedragen wordt. Ik ondersteun zodoende de oplossingen en initiatieven zoals in de bijdrage van de Sectortafel Elektriciteit beschreven. Er zijn echter ook enkele onderdelen waarop mijns inziens aanscherping wenselijk is. Middels deze proposition paper tracht ik deze onderdelen toe te lichten en doe ik tevens enkele suggesties voor genoemde aanscherping.

Uitgangspunt voor de gedane suggesties in dit document is het behalen van een emissiereductie van 55% in 2030. Het kabinet zet zich in voor een handhaving van deze doelstelling in heel Europa. Door in de EU te pleiten voor 55% reductie erkent de regering dit reductiepercentage nodig te achten om de opwarming te beperken tot maximaal 2 graden Celsius, idealiter 1,5 graad. Toch wordt dit scenario momenteel niet concreet genoeg uitgewerkt met een duidelijke opdracht per tafel. We dienen op zijn minst in kaart te brengen welk pakket maatregelen zou passen bij een Nederlandse ambitie van 55% CO₂-reductie in 2030.

Draagvlak via participatie

Bij een succesvolle transitie naar een CO₂-vrij elektriciteitssysteem is het cruciaal de burger nauw te betrekken. Niet alleen middels goede communicatie en betrokkenheid bij planvorming, maar juist ook door burgers in staat te stellen mee te doen en mee te profiteren. Vandeboron gelooft in een decentraal, bottom-up energiesysteem, waarin lokale vraag en aanbod van energie zoveel mogelijk door burgers, coöperaties en bedrijven op wijk of stadsniveau worden bepaald. Participatie van bewoners - in kleinschalige opwek en het leveren van flexibiliteit - is van essentieel belang voor het draagvlak van de energietransitie en daarmee voor het slagen ervan. Hieronder vindt u drie suggesties voor aanscherping ter bevordering van het draagvlak.

1. Geef kleinschalige opwek essentiële rol

Om de CO₂-emissies met ten minste 20,2 Mton te verminderen, wordt de elektriciteitsproductie uit hernieuwbare bronnen opgeschaald tot 84 TWh. Ten minste 49 TWh van de hernieuwbare opwekking moet afkomstig zijn uit wind op zee en 35 TWh moet op land worden gerealiseerd. Op land zijn hierbij vanuit het OKA enkel harde doelstellingen voor grootschalige (> 15 kW)

elektriciteitsproductie opgenomen. PBL geeft in haar doorrekening van het OKA aan te verwachten dat additioneel 10 TWh kleinschalige zon-pv gerealiseerd zal worden in 2030. Dat is natuurlijk een mooie 'bijvangst' en zou onzes inziens een aparte status moeten krijgen.

Kleinschalige opwekking van duurzame energie vormt namelijk een belangrijke aanvulling op de Nederlandse energievoorziening. In meerdere buurlanden vormen boeren, collectieven en burgers de belangrijkste motor achter investeringen in de productie van hernieuwbare energie.¹ We dienen het potentieel van energieopwekking door de burger zelf zodoende niet te marginaliseren. De mogelijkheid als burger betrokken te zijn, heeft immers een significante impact op de maatschappelijke acceptatie en lokaal draagvlak voor duurzame energie. Kleinschalige Zon pv (<15 kW) dient daarom niet als bijvangst te worden opgenomen, maar als belangrijk subdoel binnen de plannen voor hernieuwbaar op land.

- Onderken het belang van kleinschalige opwek door ten minste 10 TWh Kleinschalige Zon pv (<15 kW) als aparte doelstelling op te nemen in de ambities voor Hernieuwbaar op land (totaal Hernieuwbaar op land komt daarmee op 45 TWh)
- Indien meer dan 10 TWh kleinschalige zon gerealiseerd wordt mag dit surplus afgetrokken van de 35 TWh Hernieuwbaar op land doelstelling
- Zorg dat mensen zonder geschikt dak of financiële middelen ook mee kunnen profiteren van lokale duurzame opwek door participatie in lokale, duurzame energieprojecten en de financiering daarvan zeer eenvoudig te maken.

2. Zorg voor standaardisering in teruglevering en aanbod flexibiliteit

De transitie vraagt om heldere en stabiele spelregels voor de elektriciteitsmarkt. De uitdaging ligt in toenemende mate in bepalen hoe we een veelvoud aan duurzame bronnen en apparaten kunnen laten terugleveren binnen de geldende juridische en wettelijke kaders. Een scala aan terugleverende apparaten - van warmtepompen tot elektrische auto's - vraagt om standaardisering in aanpak en vergoeding. Om voor voldoende draagvlak te zorgen, dient participatie eenvoudig en aantrekkelijk te zijn. De eindgebruiker moet zo optimaal toegang krijgen tot de markt, zodat hij kan profiteren van het inzetten van haar flexibiliteit. Het is daarom zaak te zorgen voor een vereenvoudigde regelgeving en een stabiel duurzame energiebeleid.

- Geen dubbele heffing van energiebelasting bij opslag t.b.v. teruglevering van energie
- Een handelsplaats voor flexibiliteit creëren die voor meerdere doeleinden kan worden ingezet, waaronder balanshandhaving en congestiemanagement
- Een goede data-infrastructuur op het regionale net voor het uitwisselen van data;
- Erkennen van de rol van 'aggregator' die het bundelen van flexibiliteit kan verzorgen en het eerste aanspreekpunt is voor de consument om aan haar wensen te voldoen

3. Breng keuzevrijheid in structurering van warmtenetten

Waar de elektriciteits- en gasmarkten een hoge mate van volwassenheid kennen, bevindt de warmtemarkt zich in een vroege fase van ontwikkeling. Het is van essentieel belang om in dit

¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Community_wind_energy

vroege stadium de verduurzaming van warmtenetten zo goed mogelijk in te richten. De uitrol van warmtenetten leidt immers alleen tot de gewenste CO₂-reductie in de gebouwde omgeving als er voldoende duurzame bronnen beschikbaar zijn en worden aangesloten. Momenteel is er echter sprake van een monopolie op de warmtemarkt, waarbij warmtenetten beleverd worden door één of enkele warmtebronnen met lokale monopolie.

Hoewel voorstellen omtrent warmtenetten officieel onderdeel zijn van de sectortafel Gebouwde omgeving, is het op een goede manier structureren van (de opschaling van) warmtenetten essentieel om bij burgers draagvlak voor de energietransitie te behouden. We maken graag van de gelegenheid gebruik om onze visie op de structurering van de warmtenetten, welke vastgelegd zal worden in Warmtewet 2.0, hier uiteen te zetten.

Ter voorbereiding op de Warmtewet 2.0 heeft de minister onderzoeksbureau SEO onderzoek laten uitvoeren naar de haalbaarheid van splitsing tussen productie en levering van warmte enerzijds en het warmtetransport en netbeheer anderzijds. SEO komt tot de conclusie dat de nadelen van splitsing in de warmtemarkt waarschijnlijk zwaarder wegen dan de voordelen. Wij stellen een vervolgonderzoek voor dat specifiek onderzoekt hoe haalbaar het is om lokale netbeheerders verantwoordelijk te maken voor warmtetransport, netbeheer en contractering van lokale (duurzame) warmtebronnen, en energieleveranciers enkel voor de levering en afrekening aan consumenten.

Open toegang tot warmtenetten vormt namelijk een belangrijke maatregel om duurzaamheid, betaalbaarheid en maatschappelijk draagvlak mee te waarborgen. De ingroei van alternatieve, duurzame bronnen wordt zo vanzelfsprekender en zorgt bovendien voor meer keuzevrijheid voor de consument. Het gebrek aan keuzevrijheid bij aansluiting op een warmtenet is, in onze ervaring², momenteel een van de meest voorkomende klachten van consumenten. Veelgehoorde klachten zijn dat de aansluiting op een warmtenet duur is, niet duurzaam (bijvoorbeeld in geval van aansluiting op kolencentrale of afvalverbrandingsinstallatie), en dat het de consument in keuzevrijheid van energieleverancier beperkt. Keuzevrijheid is daarom essentieel om draagvlak voor de opschaling van warmtenetten te creëren.

² Veelgehoorde klacht bij zowel onze eigen klantenservice als bij partijen als Gaslicht.com.